

Методика організації музичного заняття

Перша молодша група (від двох до трьох років)

У цьому віці у дитини вже проявляються естетичні почуття при сприйнятті музики, підспівуванні, участі в грі або танці і виражаються в емоційному відношенні дитини до власних дій. Тому пріоритетними завданнями стають розвиток уміння вслухуватися в музику, запам'ятовувати і емоційно реагувати на неї, зв'язувати рухи з музикою в музично-ритмічних рухах.

Музичний розвиток дітей здійснюється на заняттях а також в повсякденному житті.

Як правило, музичні заняття складаються з трьох компонентів.

1. Вступна частина.

Музично-ритмічні вправи.

Мета - настроїти дитину на заняття та розвивати навички основних і танцювальних рухів, які будуть використані в танцях, іграх, хороводах.

2. Основна частина.

Слухання музики.

Мета - навчити дитину вслухуватися в звучання мелодії і акомпанементу, що створюють художньо-музичний образ, і емоційно на нього реагувати.

Підспівування і спів.

Мета - розвивати вокальні задатки дитини, учити чисто інтонувати мелодію, співати без напруги в голосі, а також починати і закінчувати спів разом з вихователем.

У основну частину занять включаються і музично-дидактичні ігри, спрямовані на знайомство з дитячими музичними інструментами, розвиток пам'яті і уяви, музично-сенсорних здібностей.

3. Заключна частина.

Гра або танець.

Мета - доставити емоційну насолоду дитині, викликати почуття радості від здійснюваних дій, інтерес і бажання приходити на музичні заняття.

Заняття проводяться двічі в тиждень, і їх тривалість складає до 15 хвилин.

Сприйняття музики

Музичний керівник, розвиваючи інтерес до музики, перед кожним виконанням твору розповідає про те, що він виконуватиме, про що говориться в творі; привчає дітей до того, що кожен музичний твір має назву і характерне звучання. У першій половині року діти краще сприймають вокальні твори завдяки тому, що в них поєднуються і яскрава музична основа художнього образу, і художнє слово.

Перед початком прослуховування нової пісні слід підвести дитину до її сприйняття, настроїти на те, що він зараз почує. Наприклад, планується пісня «Кішка», муз. Ан. Александрова, сл. Н. Френкель. Педагог показує іграшкову кішку, дає можливість розглянути її, погладити, згадати, як вона «нявкає», і тільки після цього пропонує послухати пісню про те, як «Кішка просить молочка». При цьому необхідно запропонувати дітям показати, як вона це робить. Формування інтересу до сприйняття музики і стійкої уваги багато в чому залежить від того, чи уміє музичний керівник поставити завдання перед дитиною. З метою розвитку умінь вслухуватися в слова і мелодію пісні, музичний

акомпанемент і музичні характеристики можна показати виконання пісні на різних інструментах.

На третьому році життя малюки з цікавістю слухають інструментальну музику, для якої характерні багаті виразні засоби і яскраві образи. Зазвичай діти швидко запам'ятовують її. Приблизно на третьому занятті малюки впізнають мелодію і можуть відповісти на питання: «Про що цей твір»? Для формування основ музичної культури в цьому віці вже можна використовувати методи контрастних зіставлень, які сприяють активізації емоційної чуйності і розвитку мислення.

Метод контрастних зіставлень дозволяє використовувати твори з однією назвою, але що створюють різні художні образи; одного жанру і різних жанрів, що поєднують спів і інструментальний супровід. Так, наприклад, на початку звучить російська народна пісня «Півник», а потім латвійська народна мелодія «Півник».

При сприйнятті музики важливо викликати активність дитини, яка проявляється в пізнаванні музичних творів, прояві позитивних емоцій, здатності підібрати до музики іграшку, ілюстрацію.

Особливим видом слухання музики є оповідання з музичними ілюстраціями. Методика проведення такого виду слухання припускає, як правило, роботу зі знайомими творами, але іноді можна включати і нові, але не більш одного-двох. Музичний керівник спочатку дає словесний, а потім музичний образ, обов'язково включаючи завдання на активізацію музичної пам'яті, уяви і музичної творчості. Цей вид слухання музики проводиться як розвага або на початку заняття, коли дитина ще не стомлена і яскраво сприймає те, що відбувається.

Спів та підспівування

Вони мають особливе значення, оскільки припускають активну музичну діяльність самих дітей, але для цього необхідно дотримувати ряд правил. Пісні мають бути цікавими за змістом, простими по побудові мелодії, легкими по вимові тексту і короткими за фразами, що повторюються. Перед розучуванням нової пісні діти повинні почути її у виразному виконанні, щоб у них з'явився інтерес до цієї пісні.

При розучуванні пісні музичний керівник, прагнучи полегшити дітям сприйняття, чітко вимовляє усі слова, при цьому артикуляція не має бути утрируваною, інакше діти, наслідуючи педагога, стануть її копіювати. Педагог хвалить дітей за те, що вони стараються підспівати; заохочує тих, які доки не співають, але вже готові до підспівування, тобто губами артикулюють слова. Можна погладити дитину по голові і сказати «молодець», «розумниця»»

Необхідно поступово підводити дітей до узгодженого співу. Якщо стрункий спів доки не виходить, то переривати їх не слід. Краще дати малюкам доспівати до кінця, а потім повернутися до тих фрагментів, де дружного співу не вийшло.

При формуванні уміння чисто передавати звучання мелодії необхідно запропонувати спочатку дитині заспівати разом з музичним керівником, при цьому дорослий відразу доразу співає все тихіше, щоб дати дитині можливість співати самостійно і чисто. Досвід показує: малюки співають чистіше, якщо розучують пісню з голосу без музичного супроводу. При розучуванні пісні використовуються різні методичні прийоми: пояснення, показ, гра і т. д.

Ігри і ігрові вправи

Діти цього віку, граючи, із задоволенням виконують ролі птахів, тварин, передаючи особливості їх звичок. Для розширення сюжету гри слід використовувати музичний супровід. Діти, вслухуючись в музику, вже здатні

передати особливості її характеру, але ще потребують підтримки дорослого. Перед проведенням гри використовується музично-руховий показ рухів, який проводиться з метою уточнення того, чому в даний момент слід поводитися таким чином, а не інакше. Передавати художній образ дітей вчать поступово. Якщо у них щось не виходить, можна відпрацьовувати ці моменти за допомогою спеціальних тематичних вправ.

Новими для дітей є побудова кола та рух по колу. Навички, необхідні для цього, будуть сформовані згодом. Поки ж йдеться про те, що дітей починають привчати робити такі побудови.

Музично-ритмічні рухи

Щоб досягти ефективних результатів в розвитку музично - ритмічних рухів, необхідно ширше використовувати наслідування з боку дітей діям дорослого. Педагог звертає увагу дітей на те, що починати рухатися потрібно з початком звучання музики, а закінчувати – з її закінченням; учить виразно виконувати рухи, відчувати контрастність звучання музики і відповідно до неї міняти рухи. Після того, як діти засвоять рухи танцю, зміст і дії в грі, їм надається самостійність (дорослий надає допомогу тільки тим, хто її потребує).

Музика повинна звучати і в повсякденному житті дітей в дитячому садку, в процесі окремих режимних моментів, в ході занять, під час самостійної діяльності, при розвагах і на святах. Наприклад, малюки лягають спати (під час денного сну), а вихователь наспівує їм колискову або, коли малюки збираються на прогулянку, співає їм улюблену веселу пісеньку. Нерідко музичний супровід використовується на заняттях по образотворчій діяльності і фізичному вихованню.

До трьох років у дітей проявляється музично-емоційна активність: вони вже називають улюблені пісні до початку музичного заняття, просять зіграти їх або заспівати, тим самим налаштовуючись на слухання. Дізнаються знайомі пісні по фортепіанному вступу. З цікавістю слухають оповідання педагога, що супроводжуються музичними ілюстраціями, запам'ятовують музику і дізнаються, про якого персонажа або епізод вона «говорить». Діти голосно сміються, дають поради персонажам комічних сценок, що розігруються дорослими; охоче грають в хованки і піжмурки з музичним керівником; «допомагають» (по одному або по двоє-троє) дорослому співати пісні, виражаючи задоволення від своєї участі в співі; швидко запам'ятовують і відтворюють відповідно до музики нові рухи, показані дорослими. До кінця року в танцювальних рухах і груповому маршируванню з'являється ритмічність.

В процесі самостійної діяльності або гри діти намагаються витягати звуки з музичних інструментів, на яких грає музичний керівник в їх присутності. Відтворюють рухи, розучені на музичних заняттях, наспівуючи при цьому знайому пісню, і доповнюють зорові враження піснею відповідного змісту.

Молодша група

Розвиток дітей цього віку дозволяє проводити планомірну роботу по формуванню основ музичної культури на заняттях і в процесі використання музики в повсякденному житті.

Музичні заняття мають ту ж структуру (ввідна частина, основна і заключна), що і в першій молодшій групі, і проводяться двічі в тиждень. Заняття можуть бути різних видів: типові, тематичні, домінантні, комплексні і інтегровані.

Музичному керівникові слід пам'ятати: будь-яке музичне заняття повинне навчати і розвивати дитину, а головне – формувати його базову культуру. Музичні заняття включають слухання, спів, музично-ритмічну і ігрову діяльність. Педагог повинен створити естетично-розвиваюче середовище, сприяюче цілеспрямованому навчанню, розвитку і що викликає у дітей інтерес до того, що вони роблять.

Будь-яке музичне заняття буде успішним, якщо воно продумується заздалегідь музичним керівником, а вихователь знайомий з матеріалом, який даватиметься дітям і відповідає вимогам програми. Знання, уміння і навички, що формуються таким чином, сприяють розвитку музичних здібностей дітей. Дотримується послідовність в розучуванні матеріалу, забезпечується взаємодія усіх видів музичної діяльності. Використовуються різні методичні прийоми, вибір яких залежить від етапу розучування музичного твору.

Слухання музики

Слід виходити з того, що діти вже мають деякі навички в цьому виді діяльності. Сприйняття музики стає емоційнішим і диференційованим. Твори, пропоновані для слухання, за своєю музичною характеристикою мають бути яскраво емоційними. Їх краще давати попарно: спочатку з різко контрастним характером, потім – з менш яскраво вираженим. Дітей вчать порівнювати твори, для чого доцільно прослуховувати їх кілька разів; підказують відповідні епітети для їх характеристики. Перше прослуховування – це знайомство з твором і його естетичне сприйняття в цілому. Друге і третє прослуховування – це сприйняття музичного твору з детальнішим обговоренням характеру і змісту, виконання найбільш яскравих фрагментів. На наступних заняттях діти, як правило, вже впізнають твір по вступу, окремим фрагментам.

З метою вдосконалення уміння вслухуватися в музику педагог повинен більше уваги приділяти виразному, грамотному виконанню музичного твору. Із самого початку слідує привчати дітей слухати музику.

Музично-дидактичні ігри

У цій групі вони ширше, ніж раніше, використовуються з метою розвитку музичного слуху і сенсорних здібностей. Музичний керівник знайомить і розучує гру, потім діти учать гру разом з вихователем. На останньому етапі діти вже можуть грати самостійно, проявляючи ініціативу, а дорослий сприяє тому, щоб гра увійшла до їх повсякденного життя.

Спів

Будучи яскравою і образною формою музичної діяльності, спів сприяє поглибленню уявлень дітей про навколишній світ. Це найбільш доступний дітям вид музичної діяльності, що розвиває вміння сприймати музику, а також музичні здібності в цілому. Дитина цього віку намагається співати природним голосом, без напруги, правильно передавати мелодію в діапазоні мі - сі. Для того, щоб розвинути голос дитини, привчити його співати чисто, правильно і узгоджено з іншими дітьми, необхідно якомога більше співати з дітьми, розвиваючи у них любов і інтерес до співу (на заняттях, в побуті, іграх, на прогулянках). До розучування пісні необхідно сформувати у дитини цілісне уявлення про її мелодію. З цією метою спочатку з дітьми слухають пісню, уточнюють її характер і зміст, а потім йде робота над чистотою інтонації: диханням, дикцією. Вокальні навички формуються в процесі роботи над розспівками. З метою досягнення

легкого і чистого звуку проспівують склади: га, но, ку, го, гу використовують вправи для правильного формування голосних, наприклад, звук «а» - лялька плаче «а» або вколиши ведмедика «а - а-а-а»..; звук «о» - курочка зве курчат «до, до, ко».

Для того, щоб проявилася вокальна специфіка пісні і було вирішено навчальне завдання, слід використовувати комплекс методичних прийомів, які доповнюють один одного : підкреслено чіткий початок виконання пісні, дотримання ритму співу, виділення важких для вимови слів, інтонаційних оборотів; і т. д. Залежно від поставленого завдання змінюється характер співу. В процесі навчання важливе значення мають вказівки музичного керівника, передуючі показу. Вказівки можуть бути образні (звернені до дитячого мислення, емоцій) і прямі (спрямовані на розуміння дітьми вимог педагога).

Для чистого звучання пісні необхідно дотримувати співочу постанову, тобто правильну позу дитини під час співу: діти сидять прямо і глибоко на стільці, притулившись до спинки, не нахиляючи корпус і голову вперед. Розучування пісні здійснюється, коли діти сидять на стільці. Стоячи співають ті пісні, які знайомі. Для того, щоб розвивати дитячий голос, репертуар повинен відповідати наступним вимогам: ясність будови ладу мелодії; доступність тексту для співу і мелодії голосовим можливостям дітей. При цьому не потрібно квапитися з розширенням діапазону пісенного репертуару.

В цілях розвитку пісенного виконання дітям пропонують творчі завдання, дидактичні ігри типу «Поклич кішечку», «Курочка і курчата», «Погойдай і заколиши лялечку» та ін.

Музично-ритмічні рухи

Музично-ритмічні рухи спрямовані на розвиток музичних здібностей, емоційної чутливості на музику, почуття ритму. Дитина цього віку вже здатна звертати увагу на якість руху – головним чином при ходьбі, бігу; на узгодженість рухів рук і ніг при ходьбі.

Під час розучування музично-ритмічних рухів з урахуванням вікових особливостей дітей музичний керівник використовує різні методичні прийоми: виразне виконання музики, наочний показ окремих танцювальних рухів, пояснення того, як слід виконувати ритмічну вправу; показ рухів дітьми або вихователем. До кінця року діти вже чують трьох частинну музику, голосно і тихо звучну; емоційно реагують на різнохарактерну музику (веселу, сумну).

В цілях ефективного розвитку музично-ритмічних рухів педагогові доцільно дотримуватися наступних методичних рекомендацій:

- Навчання рухам повинне починатися із сприйняття музики до гри, щоб сформувати загальне уявлення про неї;
- Розучування ігор і танців починається з показу, і, тільки побачивши, що діти добре рухаються під музику, педагог може обмежуватися вказівками по ходу виконання танцю, танцю або гри. При цьому слід домагатися не просто правильного і виразного виконання руху. Для цього педагог використовує образні порівняння (йдемо як солдати, стрибаємо як зайчики, літаємо як пташки), що допомагають дітям передавати характер руху.

В процесі розучування музично-ритмічних рухів в цьому віці слід використовувати наступні методичні прийоми: виразне виконання музики, гра, вправи, пояснення, художнє слово, показ.

Гра на дитячих музичних інструментах

Триває закріплення знань дітей про музичні іграшки і дитячі .

Знайомство з інструментом треба проводити так, щоб у дітей виник інтерес до нього. Тому спочатку доцільно провести бесіду, але побудувати її так, щоб музичний інструмент, з яким знайомлять дітей, був піднесений в привабливій формі. Так, знайомлячи дітей з металофоном, слід показати їм пластинки, молоточок; зіграти веселу танцювальну мелодію, знайому пісеньку, запропонувати малюкам спробувати самостійно витягнути звуки. В ході навчання гри на музичних інструментах велике значення має розвиток почуття ритму і музичного слуху. З цією метою проводяться музичні дидактичні ігри.

Якщо програмні завдання будуть вирішені в повному об'ємі, то музична активність дітей проявиться в наступному: вони зацікавлено слухають музику і емоційно реагують на неї, дізнаються знайомі пісні і п'єси, прагнуть чисто інтонувати мелодію, уміють передавати елементарну ритмічність в основних, образних і танцювальних рухах; підігравати на ударних інструментах ритм знайомих музичних творів.

Середня група

Діти вже мають достатній музичний досвід, завдяки якому починають активно включатися в різні види музичної діяльності : слухання, спів, музично-ритмічні рухи, гру на дитячих музичних інструментах і творчість.

Заняття є основною формою навчання, структура залишається колишньою, але характер дещо міняється. Дітям дають складніші завдання, які вимагають зосередженості і усвідомленості дій, хоча до якоїсь міри зберігається ігровий і розважальний характер навчання. Заняття проводяться як завжди двічі в тиждень по 20 хвилин. Їх побудова ґрунтується на загальних завданнях музичного виховання, викладених в програмі.

Вибір методичних прийомів залежить не лише від етапу розучування твору, але і від особливостей віку і можливостей дітей. По- колишньому активно використовується показ: у дітей ще недостатньо розвинена координація рухів, вони не дуже добре орієнтуються в просторі, у них маленький запас танцювальних рухів. В той же час дітям вже надається можливість самостійно шукати виразні засоби передачі художнього образу. Також активно використовуються наочні і ігрові методи, які дозволяють викликати інтерес і емоційне відношення до діяльності, активність.

Слухання музики

Діти цього віку виявляють значно більшу цікавість до інструментальної музики. Вони розрізняють не лише характер твору, але і його жанр (танець, марш, пісня), починають висловлювати своє відношення до нього. У цій групі продовжують виховувати навички сприйняття. При цьому важливим є створення невимушеної обстановки під час слухання музики. Позитивний емоційний настрій виникає у дитини у тому випадку, якщо йому цікаво; він є співучасником що відбувається, тому педагогові слід виконувати твір емоційно. Розбудити фантазію і уяву дітей допоможуть рядки із поетичних творів, показ ілюстрацій або коротка бесіда, націлена на розвиток емоційних почуттів дитини при сприйнятті художнього образу. Майстерність педагога проявляється в тому, що його слова і дії повинні викликати у дітей активність при сприйнятті і обговоренні музичного твору.

Для того, щоб навчити дитину слухати музику, розвивати його слухове сприйняття і музичну пам'ять, слід широко використовувати музично-дидактичні ігри («Упізнай пісню по ритму», «Подумай і дізнайся»). Методика їх розучування має свою специфіку: спочатку діти слухають твір, звертаючи увагу на виразні засоби; потім запам'ятовують мелодію, під яку діятимуть; на останньому етапі за допомогою вихователя включаються в гру і потім грають самостійно.

Спів

Діти цього віку вже можуть співати виразно, брати дихання між фразами, вимовляти слова правильно і ясно; співати погоджено, починати і закінчувати разом, мелодію співати чисто.

Для правильної організації роботи над піснею необхідно знати можливості і особливості дітей, їх голосовий діапазон і на яких звуках їм зручно співати. У цьому віці діти співають від «до» першої октави до «ля» першої октави. Навчати співу необхідно в сприятливій обстановці: педагог повинен вселяти в них упевненість в тому, що у них усе вийде; що вони можуть і уміють співати виразно і красиво, постійно працювати над чистотою інтонації і звукоутворенням. При цьому необхідно налаштовувати дітей на потрібну тональність, проспівувати для зразка початкові звуки пісні з наступним їх повтором дітьми. При розучуванні мелодії її можна проспівати на різні склади: ля, ма, що одночасно сприяє розвитку дикції. Для поліпшення артикуляції можна використовувати скоромовки; вимовляння шепотом коротких фраз, проспівування куплетів, виконання приспіву групою, а заспіву - сольо.

Необхідно розвивати дитячу пісенну творчість за допомогою завдань: «Заспівай власну колискову», «Доспівай пісеньку», «Поклич подругу або друга, «Питання і відповіді» тощо.

Музично-дидактичні ігри

Музично-дидактичні ігри сприяють розвитку сенсорних здібностей дітей, стимулюють їх на прослуховування твору, пізнавання, порівняння або виділення виразних музичних засобів (висота звучання, тембр, динаміка, ритм). В середньому за рік розучується 10-12 ігор, при цьому кожна гра розучується як на заняттях, так і поза заняттями. Після того, як гра вивчена дітьми, вона переноситься в самостійну музичну діяльність дітей.

Музично-ритмічні рухи

Діти цього віку вже можуть проявляти самостійність при виконанні танців, ігор і вправ : починати рухи після вступу, міняти їх залежно від форми, динаміки (голосно - тихо), регістра (високий - низький); виконувати рухи погоджено, дотримуючи заданий темп; передавати ігрові і танцювальні художні образи; рухатися по колу.

На заняттях активно використовуються ігрові методи і прийоми, які допомагають звернути увагу дитини на характер музики, досягти виразнішого і емоційнішого виконання. Використання яскравої атрибутики супроводить підвищення якості руху, доповнює емоційний настрій. Наприклад, при виконанні вальсу дітям можна дати в руки кульки, квіти; а російського танцю – хустки , стрічки та ін.

Навчаючи музично-ритмічним рухам, слід здійснювати індивідуально-диференційований підхід до дітей. Це дозволяє враховувати можливості кожної дитини і надавати допомогу слабким і соромливим.

Дітей п'ятого року життя треба учити інсценуванню нескладних пісень, музичних казок, імпровізації танців.

Гра на дитячих музичних інструментах

Навчання відбувається систематично на заняттях і в повсякденному житті. Методика навчання грі на будь-якому інструменті складається з наступних етапів: знайомство з ударними дитячими музичними інструментами (розповідь про історію створення кожного інструменту); постановка корпусу, рук; розучування музичного твору.

Дітей вчать тримати інструмент без напруги, але міцно. При цьому м'язи кисті руки не мають бути напружені. При грі на ударному інструменті головна роль належить кисті руки, хоча – в тій або іншій мірі – беруть участь плече і передпліччя. Основним способом звукоутворення є удар, який складається з декількох фаз : помах руки, її спрямований рух до інструменту, зіткнення з джерелом звуку і відтворення звуку, відскік і поворотний рух руки. Дітей слід привчати до постійного слухового контролю, це дозволяє отримувати красивий звук. Розвиток м'язів кистей рук, координація рухів досягаються в результаті систематичних занять, а уміння виробляються в процесі спеціальних вправ. Необхідно формувати у дітей інтерес і бажання грати на дитячих інструментах.

При правильній постановці роботи по музичному розвитку до кінця п'ятого року життя діти можуть висловлювати судження про музику, оцінювати її і якість співу; у них вже є улюблені твори; проявляють самостійність при виконанні пісень, танців; інтерес до колективного співу з супроводом фортепіано, без нього і сприйняття музики; дізнаються мелодії по вступу; люблять ритмічні рухи; у іграх, вправах і танцях передають характер твору; виконують програмні танцювальні рухи і можуть використовувати їх у вільному танці.

Старша група

Діти з великим інтересом відносяться до занять; у кожної дитини є свій улюблений вид діяльності, їх інтереси вже носять стійкий характер. Основна увага приділяється формуванню уміння сприймати і порівнювати різні музичні твори, подальшому розвитку музичних здібностей. Зміст занять ускладнюється: розширюється репертуар і зростають вимоги до якості виконання завдань. Тривалість занять складає 25 хвилин. Виділяються наступні розділи: слухання музики, виконання (пісні, рухи, гра на дитячих музичних інструментах), творча діяльність.

Слухання музики

Роботу по цьому розділу рекомендовано вести по трьох пізнавальних напрямках, кожне з яких має свої цілі і завдання.

- Знайомство з жанрами, характером музики : дітям пропонують слухати твори контрастного характеру, що допомагає їм зрозуміти почуття, виражені в музиці.
- Знайомство з особливостями твору : дітей вчать розуміти, що музика завжди передає і виражає почуття, настрій, переживання людини; педагог і діти спільно прагнуть охарактеризувати твір. Так у дитини виробляється індивідуальність суджень і висловлювань. Важливо, щоб діти відчували відношення композитора до зображуваних подій, тому, характеризуючи

музичний твір, необхідно детально аналізувати особливості виразних засобів, показувати їх зв'язок із змістом.

- Знайомство з прийомами музичної виразності, основними і супутніми художніми засобами, що допомагає дитині усвідомити і сприйняти твір в цілому.

Цілісне сприйняття твору залишається одним з основних методів роботи : це дає педагогові можливість вчити дітей диференційованому сприйняттю музики, тобто показувати, як поступово розвивається музично-художній образ і яким його бачив і відчував композитор в процесі творчості. Навички музичного сприйняття закріплюються, якщо прослуховування п'єси супроводжується діями. Наприклад, твір для слухання музики «Танець птахів», муз. Н. Римського-Корсакова, може супроводжуватися творчим завданням – зобразити танець птахів і передати радість прильоту в рідні краї. Сприйняття формується не лише в процесі музичних занять, але і в культурно-дозвільній діяльності: на святах, під час розваг, відпочинку, спортивних змаганнях; на заняттях по розвитку мови, математиці, образотворчій діяльності і т. д.

Спів

Діти цієї вікової групи, що мають музичний слух і голос, вже можуть співати, чисто інтонуючи мелодію, і здатні освоїти ряд співочих навичок. Першоосною вокального виховання є наслідувальний спів, тому дитині треба показувати хороші зразки співу, продовжувати учити слухати, повторювати почуте; порівнювати свій спів з оригіналом і виправляти недоліки.

Спів педагога повинен відповідати високим вимогам з точки зору вокальної техніки, чистоти інтонації, виразності, образності. Кожен вокальний зразок звучить багаторазово і в різноманітних варіантах, тобто в різній тональності, різних темпах, у виконанні педагога і добре співаючих дітей.

При першому показі твору діти слухають мовчки, зосереджено, не намагаючись наслідувати. Це дає можливість уникнути неправильного співу. Вокальний зразок може звучати в двох варіантах: з музичною підтримкою (підіграванням або підспівуванням) або без нього. Постійне підігравання або підспівування педагога заважають розвитку слуху дітей. Проте у будь-якому випадку музична підтримка повинна звучати, не заглушаючи співу самої дитини. В процесі навчання дітей співу потрібні пояснення педагога. При цьому особлива увага приділяється роботі над співочим диханням, яке має бути спокійним, безшумним, регулюватися музичними фразами, не розриваючи слова. Для вироблення дихання слід використовувати ігрові вправи: понюхай троянду або гвоздику; зроби видих, як би задувши свічку; хто довше гуде (як паровоз або пароплав).

Музичному керівникові слід пам'ятати: у кожної дитини є звуки, які йому зручніше співати природним голосом, - так звані примарні зони. Найбільш природний діапазон для дітей старшого віку в межах квінти «ре» першої октави – «сі» першої октави. Якщо дитина співає вище або нижче за ці звуки, то у нього втрачається чистота інтонації; необхідно визначати примарні зони кожної дитини. В ході поетапного розучування пісні застосовуються прийоми, які сприяють розвитку голосу і музичних здібностей.

Перший етап навчання включає вступне слово педагога, художній показ, бесіду і повторний показ. Чим яскравіше і емоційніше проходить цей етап, тим більшу активність проявляють діти. В ході бесіди вони вчаться відмічати звукові

особливості пісні і висловлювати свою думку. І усе це завершується колективним виконанням пісні.

Другий етап - власне розучування. Він починається із співу разом з педагогом. Спочатку краще заспівати пісню один-два рази від початку до кінця без фортепіанної підтримки. Це дозволить виділити дітей, на яких можна спиратися під час співу. Потім починається тривалий процес розучування мелодії по фразах. Темп проспівування фраз повинен забезпечувати нормальне співоче дихання.

При розучуванні добре використовувати наступні прийоми: педагог доручає дітям виконання однієї фрази, а сам співає усю пісню.

Сенс цього прийому полягає в тому, що дитина виконує одну фразу, але активно слухає усю мелодію і розучує її. Складніший прийом – розподіл окремих фраз між декількома виконавцями. З одного боку, це сприяє цілісному сприйняттю пісні, а з іншої – допомагає показати схожість і відмінність фраз. Наприклад, пісню «Прогулянка», муз. Е. Тілічеєвої, сл. Н. Найдьонової, можна співати по фразах: одна дитина – першу музичну фразу куплета; інша дитина – другу, а потім навпаки.

На третьому етапі йде робота над виразністю співу, і перед педагогом стоїть завдання активізувати дітей. Для цього використовується спів усією групою, індивідуально і по підгрупах у супроводі фортепіано або без нього.

Пісенна творчість

Діти старшої групи виявляють підвищену цікавість до пісенної творчості, яка починається з навчання звуконаслідуванню голосам птахів і домашніх тварин, звучання музичних інструментів (із зміною висоти звучання, ритму, музичних інтонацій), імпровізації нескладних музичних питань і відповідей типу : «Де ти?» - «Я тут!». Неодмінною рисою імпровізації є те, що вона має бути схожа із зразком, але відрізнятися від нього мелодійними і ритмічними оборотами.

Дидактична гра

Разом із слуханням музики, співом важливе місце продовжує займати дидактична гра, спрямована на розвиток сенсорних здібностей дітей, тобто уміння сприймати і відтворювати висоту, силу, тембр і рух музичних звуків. Розучування гри відбувається на заняттях, потім діти грають в неї разом з дорослим або один з одним («Упізнай пісню по вступу», «Дзвінки дзвіночки»). Технологія навчання дидактичній грі та ж, що і в середній групі.

Музично-ритмічні рухи

Навчання ритміці спрямоване на розвиток музичного сприйняття, прагнення рухатися відповідно до характеру музики, форми твору; формування любові до танцювальних і ритмічних рухів: навчання умінь рухатися легко і пластично, отримуючи від цього задоволення.

Заняття традиційно містять вправи для засвоєння елементів рухів танцю, гімнастики, бігу, кроку, підскоків, ігор, хороводів, танців. В процесі розучування вправ слід стежити за поставою, координацією рухів рук і ніг, взаємозв'язком рухів з музикою, пластичністю, чіткістю і легкістю рухів.

Музичний керівник, працюючи над рухом, прагне створити атмосферу творчості, в якій кожна дитина може розкрити себе. Змусити дітей забути про власну невмілість допомагають образні ситуації.

При виборі методичних прийомів слід орієнтуватися на можливості дітей і на особливості кожного твору. Для активізації творчих проявів в програму включено інсценування пісень, ігор, хороводів, яке вимагає від дитини умінь виразно

рухатися, танцювати, зображувати дії героя («Зайченья», русявий. нар. пісня). Участь в інсценуваннях дозволяє дітям легко включатися в образний простір твору і сприяє прояву ними творчості. В цілях його розвитку використовуються творчі завдання, які сприяють продумуванню комбінацій танцювальних рухів (зображуй хитру лисицю, сердитого вовка, ведмедя, що йде, і тому подібне).

Гра на дитячих музичних інструментах

Для навчання потрібні: систематичний музичний розвиток дітей, створення дитячого оркестру і формування бажання грати в нім.

Методика навчання грі на дитячих музичних інструментах визначається послідовністю освоєння конкретного інструменту. Наприклад, при навчанні грі на металофоні діти спочатку виконують прості приспівки на одному звуці, що дозволяє їм навчитися виконувати ритмічний малюнок приспівки, дотримуватися загального темпу, одночасно починати і закінчувати гру. Потім розучуються приспівки побудовані на двох звуках, що сприяє розвитку звуковисотного слуху. Надалі дітей учать виконувати приспівки, побудовані на трьох-чотирьох і більше звуках. В процесі навчання грі на музичних інструментах слідє частіше використовувати музично-дидактичні ігри. Коли дитина вивчить твір, можна підключати і інші дитячі музичні інструменти.

До кінця року діти здатні сприймати різні жанри (марш, вальс, полька, колискова); мають улюблені п'єси, пісні, танці, ігри; мають музичну пам'ять, співецькі навички; співецьким слухом, вокально-слуховою координацією; уміють імпровізувати в співі, танці; творчо передавати різні музично-ігрові образи; володіють танцювальними рухами.